

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-11-11 i mål nr M 4288-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Kemikalieinspektionen
Box 2
172 13 Sundbyberg

Motparter

1. Nisso Chemical Europe GmbH

Ombud: [REDACTED]
c/o Nordisk Alkali AB
Krusegatan 19
212 25 Malmö

2. Nordisk Alkali AB, [REDACTED]
Krusegatan 19
212 25 Malmö

Ombud: [REDACTED]
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
[REDACTED]

SAKEN

Förnyat produktgodkännande för växtskyddsmedlet Imprid Skog

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Kemikalieinspektionens beslut den 24 maj 2019, Dnr 5.1.1-B18-00320, att avslå ansökan om förnyat produktgodkännande för växtskyddsmedlet Imprid Skog endast med den justeringen att anståndsperioderna för växtskyddsmedlet bestäms enligt följande.

Dok.Id 1647518

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

Anstånd	T.o.m.
Får överlåtas av den som är innehavare	2021-07-31
Får överlåtas av andra än den som är innehavare	2021-07-31
Får lagras, bortskaffas och användas	2022-07-31

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kemikalieinspektionen (KemI) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa KemI:s beslut.

Nordisk Alkali AB (Nordisk Alkali) och **Nisso Chemical Europe GmbH** (Nisso Chemical) har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN M.M.

KemI har i Mark- och miljööverdomstolen gett in viss ny utredning bestående av främst tjänsteanteckningar, enkätundersökning avseende plantskolor och statistik från Skogsstyrelsen. Utöver vad KemI framförde i mark- och miljödomstolen har myndigheten anfört bl.a. följande:

Ärendelagen hindrar inte att kompletterande utredning ges in i högsta instans. Det tillkommande materialet som getts in i Mark- och miljööverdomstolen bör beaktas. Redan det material som låg till grund för KemI:s beslut var dock tillräckligt för att avslå ansökan om produktgodkännande.

De icke-kemiska bekämpningsmetoderna är i allmän användning då de är vanligast för bekämpning av snytbagge inom användningsområdet "barrträdsplantor". Av KemI:s jämförande bedömning, som baseras på uppgifter från 2017, framgår att ca 60 procent av alla barrträdsplantor som behandlas mot snytbaggeangrepp behandlas med icke-kemiska metoder. Av statistik från Skogsstyrelsen avseende 2019 framgår att av den andel barrträdsplantor som behandlats mot snytbaggeangrepp, kemiskt eller icke-kemiskt, står de icke-kemiska bekämpningsmetoderna för 78 procent.

Enligt krav från certifieringsorganen FSC och PEFC tillåts från och med 2020 inte kemiska bekämpningsmedel mot snytbaggar i certifierad skog. Två av Sveriges största skogsbolag, Sveaskog AB och Södra Skogsägarna, har meddelat att de från och med 2020 helt kommer att övergå till icke-kemiska bekämpningsmetoder mot snytbagge i de egna plantskolorna. Skogsbolaget SCA använder sedan 2017 endast icke-kemiskt

skyddade plantor på sina marker. Av KemI:s utredning framgår att flera plantskolor uppgett att de förutser en minskad efterfrågan på kemiskt behandlade plantor till följd av att de certifierade skogsägarna inte kommer att använda insekticider från och med 2020. Av den produktiva svenska skogsmarksarealen är 63 procent certifierad. Marknaden för insekticider kommer alltså, oavsett utgången i målet, minska markant.

Förutom de icke-kemiska bekämpningsmetoderna förekommer även förebyggande metoder, s.k. skötselåtgärder, som helt eller delvis syftar till att begränsa angrepp av snytbaggar. Bland dessa metoder beskrivs markberedning tillsammans med god planteringsteknik som enskilt viktigast för att minska snytbaggeskador. Utplantering av större plantor och hyggesvila är andra åtgärder som kan minska sådana skador. Förutom att de icke-kemiska skydden idag är dominerande mot snytbaggeangrepp utgör de icke-kemiska bekämpningsmetoderna tillsammans med de förebyggande metoderna den förhärskande delen, upp emot 80 procent, av skyddet mot snytbaggar.

Användningsområdet som godkännande för Imprid Skog sökts för är "barrträdsplantor". Detta samlade användningsområde bör ligga till grund för bedömningen av om de icke-kemiska bekämpningsmetoderna är i allmän användning. Växtskyddsmedlets samtliga användningsområden, omfattande olika typer av barrträd (gran, tall och övriga barrträd), olika typer av plantor (barrot och täckrot) samt de olika tidpunkterna för användning av medlet (före och efter utplantering), har beaktats av KemI. Det finns variationer i användningen av de icke-kemiska metoderna men de är fullt användbara inom samtliga områden.

Gruppen "övriga barrträd" utgör endast ca 1,3 procent av alla barrträdsplantor. Det är av vikt att beakta användningen i gruppen "övriga barrträd", men det vore orimligt att låta en så begränsad del av användningsområdet få en avgörande roll i bedömningen av om de icke-kemiska bekämpningsmetoderna är i allmän användning.

Av uppgifter från Skogsstyrelsen och SLU framgår att enbart lärk utgör ca en procent av gruppen "övriga barrträd". I södra Sverige är hybridlärk vanligast. Hybridlärken som odlas som både täckrotsplanta och barrotsplanta är snabbväxande. Det innebär att den snabbare växer ur stadiet då den är som mest känslig för snytbaggeangrepp. Alla

plantor i gruppen "övriga barrträd" behöver någon form av skydd mot snytbagge vid plantering. Beläggningsskydden är dock inte lika väl testade på dessa trädslag som på t.ex. gran.

Av alla barrträdsplantor som produceras är ca 82 procent täckrotsplantor. Resten är barrotsplantor. Icke-kemiska bekämpningsmetoder används främst på täckrotsplantor. Det beror bl.a. på att barrotsplantor är större vid plantering och att de därför är mer motståndskraftiga mot angrepp av snytbaggar. Det finns dock flera icke-kemiska beläggningsskydd som kan användas på barrotsplantor, både vid behandling i plantskola och i fält. Det stämmer att det är svårare att behandla barrotsplantor med icke-kemiska bekämpningsmetoder. Av uppgifter från SLU framgår dock att skogsplantor i kategorin "övriga barrträd" till stor del levereras som barrotsplantor där flera icke-kemiska behandlingsmetoder kan användas och att behovet av att behandla dessa plantor inte skiljer sig från en vanlig barrotsgran. Det faktum att barrotsplantor med icke-kemiska beläggningsskydd saluförs visar att det åtminstone finns en efterfrågan på dessa plantor.

Icke-kemiska bekämpningsmetoder har tagits fram i syfte att ge barrträdsplantorna ett skydd under två års tid. Det är fullt möjligt att efterbehandla plantor i fält med icke-kemiska metoder. Vidareutveckling inom detta område pågår. Det är dock inte vanligt att efterbehandling behövs då de icke-kemiska bekämpningsmetoderna skyddar plantorna under de två första kritiska åren.

Det är konsekvenserna för skogsägarna som primärt ska beaktas när den jämförande bedömningen avseende Imprid Skog görs. Eftersom snytbaggeangrepp inte sker i plantskolorna är det skogsägarna och inte plantskolorna som behöver skydda barrträdsplantorna. Skogsägarnas val av skydd (kemiskt eller icke-kemiskt) påverkar i sin tur plantskolornas användning av bekämpningsmedel på de plantor de saluför. Den behandling, och ibland efterbehandling, som plantskolorna utför är en effekt av skogsägarnas efterfrågan. KemI kan ändå, efter att ha hämtat in kompletterande utredning om plantskolor, konstatera att de icke-kemiska bekämpningsmetoderna är i allmän användning såväl i användarkretsen skogsägare som i användarkretsarna större och mindre plantskolor.

Växtskyddsmedelsförordningen ställer upp relativt höga krav på vad som kan anses utgöra betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar. Ingenting i KemI:s utredning tyder på att en övergång till enbart icke-kemiska bekämpningsmetoder skulle leda till en oförmåga för användarna att behålla kontroll över snytbaggeangreppen. Det faktum att skogsbranschen självmant utvecklat sådana metoder och att många skogsägare frivilligt övergått till att använda dessa påvisar att en övergång inte skulle medföra betydande nackdelar av nämnt slag. Att 25 procent av de plantskolor som KemI tillfrågat uttryckt önskemål om att insekticider ska finnas kvar på marknaden under en övergångsperiod kan inte tas till intäkt för att betydande nackdelar skulle uppstå vid en övergång.

I den jämförande bedömningen har KemI redogjort för kända hälso- och miljörisker som förknippas med användning av å ena sidan Imprid Skog samt å andra sidan de icke-kemiska bekämpningsmetoderna. Referensvärdet för det verksamma ämnet i Imprid Skog, acetamiprid, har sänkts. Detta bl.a. på grund av ämnets neurologiska egenskaper. Vidare har den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet, EFSA, föreslagit att acetamiprid ska klassificeras som misstänkt cancerframkallande. När det gäller beläggningsskydden har KemI inte funnit något som tyder på att dessa innehåller ämnen som påverkar klassificeringen eller har andra kända hälso- eller miljörisker. Icke-kemiska bekämpningsmetoder är därför väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa och för miljön än Imprid Skog.

KemI har mottagit en skrivelse från Bohus-Dals Skogsplantor AB, som är en av de mindre plantskolor som har ingått i enkätundersökningen. Vad gäller de uppgifter om potentiella hälsorisker som framförs i skrivelsen ifrågasätter inte KemI att en långvarig exponering för kiselmjöl eller stendamm kan ge upphov till hälsoproblem. De symptom som plantörer uppger ha fått är däremot ny information för myndigheten.

Nordisk Alkali har utöver vad bolaget framförde i mark- och miljödomstolen anfört bl.a. följande:

KemI har i Mark- och miljööverdomstolen tillfört ärendet ny utredning av betydande omfattning. Det kan inte anses förenligt med den offentlighetsliga officialprincipen eller instansordningens princip att myndigheten i sista instans tillför ny utredning av betydande omfattning för att läka brister i det ursprungliga beslutsunderlaget. Den nya utredningen bör Mark- och miljööverdomstolen därför bortse ifrån.

Vad gäller de utlåtanden som KemI gett in ifrågasätter Nordisk Alkali vilken betydelse dessa har för bedömningen i sak. Det framgår inte om vad eller i vilket sammanhang som tjänstemännen har tillfrågats. När det gäller enkätundersökningen ifrågasätter Nordisk Alkali både det sätt på vilket KemI utfört denna och det sätt på vilket resultatet presenterats. Utlåtandena och enkätresultatet saknar därför bevisvärde.

KemI har inte visat att alternativa metoder finns i allmän användning för samma användningsområde som för Imprid Skog. Användningsområdet för Imprid Skog omfattar flera relevanta användare och användningsområden. För det första används medlet både före och efter utplantering av plantor. För det andra används det både av plantskolor och skogsägare. För det tredje används det på olika typer av plantor, såsom barrotsplantor och täckrotsplantor. Alternativa metoder är inte i allmän användning när sådana metoder helt saknas eller utgör otillräckliga alternativ för vissa användare eller användningsområden.

Nordisk Alkalis ansökan har i och för sig inte rört något ”mindre användningsområde” i den mening som avses i artikel 50.1 d) i växtskyddsmedelsförordningen. Ansökan har istället avsett ett brett användningsområde som i sin tur innefattat ett flertal specifika sådana. Även om ansökan inte avser något mindre användningsområde har KemI att beakta alla specifika användningsområden för Imprid Skog och samtliga användare av produkten vid den jämförande bedömningen. Om det finns områden där det saknas fullgoda alternativ för användarna kan KemI inte avslå ansökan i dess helhet.

Det saknas fullgoda alternativ till insekticid för behandling av både barrotsplantor och gruppen ”övriga barrträd”. När det gäller gruppen ”övriga barrträd” saknas väl beprövade alternativa metoder för behandling av plantor. Dessutom saknas underlag för att kunna bedöma om beläggningsskydden innebär en betydligt lägre risk för hälsa och miljö i jämförelse med Imprid Skog.

KemI har inte lagt fram tillräcklig utredning i frågan om ekonomiska olägenheter. Kostnaden för mekanisk behandling av en planta kan bli upp till 118 procent dyrare än kostnaden för insekticidbehandling av en planta. Enligt den kostnads kalkyl som bolaget gav in till mark- och miljödomstolen innebär mekanisk behandling en kostnadsökning motsvarande 171 procent jämfört med insekticidbehandling.

KemI:s enkätundersökning visar att 25 procent av de tillfrågade plantskolorna önskar att insekticider finns kvar de kommande åren. Det är sannolikt att skälen för detta är att det finns praktiska och ekonomiska olägenheter som försvårar en övergång från insekticider till alternativa bekämpningsmetoder. Bedömningen enligt artikel 50 i växtskyddsmedelsförordningen bör avse användarnas nuvarande och inte deras framtida situation. Att vissa användare har planer på att investera i utrustning för icke-kemiska bekämpningsmetoder saknar därför direkt relevans för bedömningen av om det i nuläget finns praktiska och ekonomiska olägenheter förknippade med en fullskalig utfasning av insekticider.

Att alternativa bekämpningsmetoder utvecklats och används påvisar inte nödvändigtvis att övergången till dessa alternativ är oproblematiske för alla användare inom alla användningsområden. I detta sammanhang måste beaktas att övergången kan vara särskilt svår för vissa användare och för vissa användningsområden.

Nisso Chemical har anslutit sig till vad Nordisk Alkali har anfört.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

De i målet mest centrala bestämmelserna finns i artikel 50.1 a), b) och d) samt 50.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG (växtskyddsmedelsförordningen). Dessa artiklar har följande lydelse (artikel 50.1 c) utelämnas nedan).

”Artikel 50

Jämförande bedömning av växtskyddsmedel som innehåller kandidatämnen för substitution

1. Medlemsstaterna ska göra en jämförande bedömning då de bedömer en ansökan om produktgodkännande av ett växtskyddsmedel som innehåller ett verksamt ämne som godkänts som ett kandidatämne för substitution. Medlemsstaterna får inte godkänna eller ska begränsa användningen av ett växtskyddsmedel som innehåller ett kandidatämne för substitution för användning på en given gröda om en jämförande bedömning av risker och fördelar enligt bilaga IV visar att

a) det för de användningsområden som specificeras i ansökan finns ett godkänt växtskyddsmedel eller en icke-kemisk bekämpningsmetod eller förebyggande metod som är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa eller för miljön,

b) ersättningen med de växtskyddsmedel eller de icke-kemiska bekämpningsmetoder eller förebyggande metoder som avses i led a inte medför några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar,

...

d) konsekvenserna av produktgodkännande för mindre användningsområden beaktas.

2. Genom undantag från artikel 36.2 får medlemsstaterna i undantagsfall också tillämpa bestämmelserna i punkt 1 i den här artikeln då de bedömer en ansökan om

produktgodkännande av ett växtskyddsmedel som inte innehåller ett kandidatämne för substitution eller ett verksamt ämne med låg risk om det för samma användningsområde finns en icke kemisk bekämpningsmetod eller förebyggande metod och denna är i allmän användning i den medlemsstaten.”

Artikel 50.2 bör ses i ljuset av beaktandesats 20 till förordningen. Där konstateras att det i vissa medlemsstater har införts icke-kemiska bekämpningsmetoder eller förebyggande metoder som är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa och för miljön och tillämpas allmänt för viss användning. Därefter sägs att medlemsstaterna i undantagsfall även bör få tillämpa den jämförande bedömningen när de utfärdar produktgodkännande av växtskyddsmedel.

Av 2 kap. 2 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel (bekämpningsmedelsförordningen) framgår att det är KemI som i Sverige prövar de frågor om tillstånd, godkännande, dispens och andra åtgärder som ska prövas i medlemsstaterna enligt växtskyddsmedelsförordningen.

Bekämpningsmedelsförordningen innehåller inte någon bestämmelse om att KemI ska tillämpa artikel 50.1 i växtskyddsmedelsförordningen i alla de fall som artikel 50.2 ger medlemsstaterna möjlighet att göra det. Inte heller regleringen i miljöbalken ger stöd för att KemI ska göra detta. Hänsynsreglerna i balkens andra kapitel (se särskilt 4 och 7 §§) kan visserligen sägas tala för att myndigheten bör tillämpa artikel 50.1 i den mån artikel 50.2 så tillåter. Mot detta ska dock vägas att växtskyddsmedelsförordningen bärs upp av delvis motstående syften, vilka beskrivs i förordningens inledande beaktandesatser. Förordningens övergripande syfte är att säkerställa en hög skyddsnivå för människors och djurs hälsa och för miljön och samtidigt att skydda konkurrenskraften för jordbruket i gemenskapen (se beaktandesats 8). Som mark- och miljödomstolen redogjort för i sin dom utvecklas detta i bl.a. beaktandesats 9, 10 och 12.

Det ovan nämnda innebär att lagstiftningen ger KemI ett fakultativt utrymme att tillämpa artikel 50.1 i växtskyddsmedelsförordningen i den mån artikel 50.2 tillåter det. När de formella förutsättningarna för tillämpning av undantaget föreligger ska, i

enlighet med den princip om proportionalitet som gäller som allmän rättsgrundsats inom förvaltningsrätten, en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen göras (jfr t.ex. rättsfallen NJA 2016 s. 868 och NJA 2018 s. 753).

Tillåtligheten av ny utredning

Nordisk Alkali har gjort gällande att Mark- och miljööverdomstolen – med hänsyn till officialprincipen och instansordningens princip – ska bortse från den utredning som KemI lämnat in först här. Lagen (1996:242) om domstolsärenden ger emellertid inte utrymme för detta. Vid ett alltför omfattande nytt utredningsmaterial skulle det däremot kunna komma ifråga att visa målet åter till lägre instans. Ingen av parterna har dock begärt detta och Mark- och miljööverdomstolen anser inte att en återförvisning är påkallad.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Som de lägre instanserna konstaterat har godkännandet av det verksamma ämnet i Imprid Skog, acetamiprid, förnyats från och med den 1 mars 2018 och ämnet har inte bedömts vara ett kandidatämne för substitution.

Med dessa utgångspunkter måste en jämförande bedömning enligt artikel 50.1 växtskyddsmedelsförordningen förutsätta att det i Sverige finns en icke-kemisk eller förebyggande metod som är i allmän användning. Tolkningsinstrumenten som KemI har hänvisat till (European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO), Guidance of efficacy aspects of comparative assessment, PP 1/271(3), samt EU-kommissionens Draft Guidance document on Comparative Assessment and Substitution of Plant Protection Products in accordance with Regulation (EC) No 1107/2009) ger stöd för att det inte nödvändigtvis behöver vara en och samma icke-kemiska eller förebyggande metod som är i allmän användning för att det ska finnas utrymme för en tillämpning av den jämförande bedömningen.

KemI har pekat på att användningsområdet för Imprid Skog i ansökan om produktgodkännande beskrivits som ”Mot snytbaggeangrepp på barrträdsplantor”, och gjort gällande att för detta användningsområde finns icke-kemiska bekämpningsmetoder (barriär- eller beläggningsskydd) i allmän användning.

Det underlag som legat till grund för KemI:s beslut visar att användningen av icke-kemiska bekämpningsmetoder var vanligare än kemiska bekämpningsmetoder mot snytbaggeangrepp på gran och tall redan vid tidpunkten för beslutet. Det kompletterande material som KemI lämnat in till Mark- och miljööverdomstolen visar vidare att användningen av icke-kemiska bekämpningsmetoder ökat ytterligare under senare år. I fråga om ”övriga barrträd” (som bl.a. utgörs av lärk, sitkagran, douglasgran och ädelgran) är det i och för sig fortfarande så att kemiska bekämpningsmetoder är något vanligare än icke-kemiska. Dessa barrträd utgör emellertid inte mer än ca 1,3 procent av det totala barrträdsbeståndet. Med beaktande av detta bedömer Mark- och miljööverdomstolen att användningen av icke-kemiska bekämpningsmetoder mot snytbagge är så utbredd att kriteriet ”allmän användning” i växtskyddsmedelsförordningen är uppfyllt. Det gör att KemI har haft formell möjlighet att göra en jämförande bedömning enligt artikel 50.1 i den förordningen.

Vid den jämförande bedömningen ska för varje användningsområde som det kemiska bekämpningsmedlet har övervägas om ersättningen till icke-kemiska metoder medför några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar (se artikel 50.1 b) i växtskyddsmedelsförordningen och EPPO a.a. efter rubriken ”4. Determining the alternatives to consider as substitute(s) for the uses of the candidate product”). Detsamma gäller i fråga om de icke-kemiska alternativens betydligt lägre risk för människors och djurs hälsa eller för miljön i förhållande till det växtskyddsmedel som ska prövas (se artikel 50.1 a) i växtskyddsmedelsförordningen).

Såsom KemI anfört ställs relativt stora krav på vad som kan anses utgöra betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar. I första stycket under p. 3 i bilaga IV till växtskyddsmedelsförordningen, där det i den svenska språkversionen talas om betydande ekonomiska eller praktiska olägenheter, definieras detta som en större mätbar försämring av arbetsmetoderna eller affärsverksamheten, vilket leder till en oförmåga att behålla tillräcklig kontroll över målorganismen. Därpå sägs att en sådan större förändring t.ex. kan vara att det inte är tekniskt eller ekonomiskt möjligt att använda alternativet. Andra stycket i samma punkt har följande lydelse. ”Om en jämförande bedömning visar att restriktionerna och/eller förbuden för användningen av ett växtskyddsmedel skulle kunna förorsaka sådana olägenheter, ska detta beaktas i

beslutsprocessen. Denna situation ska underbyggas.” Lydelsen ger stöd för att det, om beslutsunderlaget är tillfredsställande, ska finnas en konstaterbar risk för nackdelar av berört slag. Att sådana nackdelar inte kan uteslutas räcker inte för att det ska tas i beaktande i beslutsprocessen.

Nordisk Alkali har i Mark- och miljööverdomstolen stått fast vid att bolagets ansökan avser ett brett användningsområde som innefattar ett flertal olika specifika användningsområden samt att alla dessa användningsområden ska beaktas vid den jämförande bedömningen. Det är också så som KemI lagt upp sitt beslut. Den försiktighet som bör iakttas i ett fall som detta, där det som förut nämnts är fråga om en fakultativ avslagsgrund, gör att konsekvenserna bör analyseras med avseende på olika kategorier.

Förutom uppdelningen i ”gran”, ”tall” och ”övriga barrträd” är det, som mark- och miljödomstolen angett, motiverat att överväga skillnaderna mellan ”barrotsplantor” och ”täckrotsplantor” samt konsekvenserna för olika användare. Rörande det sistnämnda gör Mark- och miljööverdomstolen följande överväganden. Vid bedömningen är det motiverat att främst utgå från konsekvenserna för skogsägarna. Det hänger ihop med att det är dessa som har behov av att skydda barrträdsplantor och som står den ekonomiska risken för eventuella snytbaggeangrepp. Sådana angrepp sker inte på plantskolorna. Dessa skolors roll är av annan karaktär och beroende av bl.a. vilka beställningar som görs. Som KemI anfört påverkar skogsägarnas val av plantor och skydd plantskolornas användning av bekämpningsmedel eller alternativ på de plantor som de saluför. Den behandling, och ibland efterbehandling, som plantskolorna utför är alltså en effekt av skogsägarnas efterfrågan. Mot denna bakgrund kan vad som i målet framkommit om enskilda plantskolors synpunkter inte tillmätas någon större vikt.

KemI har i Mark- och miljööverdomstolen ytterligare belyst de möjliga följderna för olika användningsområden. Utredningen talar emot att ett förbud mot att använda Imprid Skog, sett i ett brett perspektiv, skulle medföra några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar för skogsägarna. De förhållandena att förutsättningarna i någon mån skiljer sig åt i olika delar av landet och att det är svårare att behandla

barrotsplantor än täckrotsplantor med icke-kemiska bekämpningsmedel rubbar inte den slutsatsen. I sammanhanget noterar Mark- och miljööverdomstolen att KemI i enlighet med 2 kap. 2 § bekämpningsmedelsförordningen, inför sitt beslut, hört Skogsstyrelsen gällande den jämförande bedömningen. Skogsstyrelsen har angett att den inte haft något att invända mot de slutsatser som KemI redovisat. Domstolen konstaterar vidare att KemI i mark- och miljödomstolen bemötte den kostnads kalkyl som Nordisk Alkali presenterade där. KemI nämnde bl.a. att beräkningen inte på ett rättvisande sätt redovisade om det föreligger sådana merkostnader som träffas av växtskyddsmedelsförordningens begrepp betydande ekonomiska nackdelar. Detta motiverade KemI med att bolaget valt att jämföra med den dyraste icke-kemiska bekämpningsmetoden (vax). Mark- och miljööverdomstolen, som anser att KemI:s invändning varit befogad, bedömer att utredningen inte ger stöd för annan slutsats än att de ekonomiska följderna av ett förbud kan förväntas bli hanterbara för skogsägarna.

Av utredningen framgår att det enskilda användningsområde som har en något oklar alternativ användning är ”övriga barrträd”. Som förut nämnts utgör dessa dock inte mer än ca 1,3 procent av alla barrträdsplantor och av dem är ungefär tre fjärdedelar (eller omkring en procent av alla barrträdsplantor) lärk. I södra Sverige dominerar hybridlärken. Den är snabbväxande. Detta betyder att den snabbare lämnar stadiet då den är som mest känslig mot angrepp. Utredningen visar vidare att andelen obehandlade plantor i gruppen ”övriga barrträd” under 2018 uppgick till ca 59 procent och att denna grupp till stor del levereras som barrotsplantor där flera icke-kemiska behandlingsmetoder kan användas. Vid en samlad bedömning finner Mark- och miljööverdomstolen att det saknas fog för slutsatsen att ett förbud mot att använda Imprid Skog skulle leda till betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar ens för nu berört användningsområde.

Sammantaget bedömer Mark- och miljööverdomstolen att kriteriet i artikel 50 1 b) i växtskyddsmedelsförordningen – dvs. att de icke-kemiska bekämpningsmetoderna inte medför några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar – är uppfyllt.

För att Imprid Skog ska förbjudas krävs vidare att de alternativa icke-kemiska metoderna är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa eller för miljön (se

artikel 50 1 a) i växtskyddsmedelsförordningen). Avseende detta har KemI bl.a. hänvisat till att acetamiprid, som är det verksamma ämnet i Imprid Skog, har visat på vissa neurologiska effekter och att den europeiska myndigheten för livsmedels-säkerhet, EFSA, har föreslagit en klassificering av ämnet som misstänkt cancer-framkallande. Mark- och miljööverdomstolen instämmer i KemI:s bedömning att även det nu berörda kriteriet är uppfyllt.

I Mark- och miljööverdomstolen har parterna bekräftat att Nordisk Alkalis ansökan inte gällt något mindre användningsområde i den mening som avses i artikel 50.1 d) i växtskyddsmedelsförordningen. Den artikeln kan därmed inte inverka på resultatet av den jämförande bedömningen.

Något annat lagligt hinder mot att avslå ansökan om förnyat produktgodkännande har inte förelegat. Även efter en slutlig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen bedömer Mark- och miljööverdomstolen att KemI:s avslagsbeslut varit motiverat.

På grund av det anförda ska mark- och miljödomstolens dom ändras och KemI:s beslut fastställas. Med tanke på den tid som nu har gått bör emellertid de anståndsperioder som KemI beviljade justeras på det sätt som framgår av domslutet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Rikard Backelin, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund samt hovrättsrådet Li Brismo.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-11-11
meddelad i
Nacka

Mål nr M 4288-19

PARTER

Klagande

1. Nordisk Alkali AB
Krusegatan 19
212 25 Malmö

Ombud: [REDACTED]
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
[REDACTED]

2. Nisso Chemical Europe GmbH

Ombud: [REDACTED]
c/o Nordisk Alkali AB

Motpart

Kemikalieinspektionen
Box 2
172 13 Sundbyberg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kemikalieinspektionens beslut den 24 maj 2019, dnr 5.1.1-B18-00320, se bilaga 1

SAKEN

Förnyat produktgodkännande för växtskyddsmedlet Imprid Skog

DOMSLUT

Med ändring av det överklagade beslutet bifaller mark- och miljödomstolen ansökan om förnyat produktgodkännande för växtskyddsmedlet Imprid Skog.

Mark- och miljödomstolen överlämnar till Kemikalieinspektionen att vidta de åtgärder som domen kan föranleda.

BAKGRUND

Kemikalieinspektionen (KemI) beslutade den 24 maj 2019 att avslå ansökan om förnyat produktgodkännande för växtskyddsmedlet Imprid Skog. KemI beviljade anståndsperioder för överlåtelse, lagring, bortskaffning och användning.

Nordisk Alkali AB och Nisso Chemical Europe GmbH (bolagen) har överklagat KemI:s avslagsbeslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDE M.M.

Bolagen har yrkat i första hand att ansökan om förnyat produktgodkännande för växtskyddsmedlet Imprid Skog ska bifallas och i andra hand att ärendet ska återförvisas till KemI för fortsatt handläggning. Till stöd för sin talan har bolagen anfört i huvudsak följande.

KemI har gjort bedömningen att produkten Imprid Skog uppfyller kraven för förnyat produktgodkännande under förutsättning att godkännandet förenas med användarvillkor. Avslagsbeslutet är uteslutande grundat på en undantagsbestämmelse i växtskyddsmedelsförordningen som ger medlemsstaten möjlighet att i undantagsfall vägra ett produktgodkännande trots att det i sak föreligger förutsättningar att bifalla ansökan. Undantagsbestämmelsen är inte tillämplig i det här fallet och ansökan om produktgodkännande ska därför bifallas. Skulle domstolen finna att undantagsbestämmelsen är tillämplig så har KemI tillämpat artikel 50.1 i växtskyddsmedelsförordningen felaktigt. Det saknas skäl att vägra produktgodkännande på grundval av artikel 50.1.

Det verksamma ämnet i Imprid Skog är inte ett s.k. kandidatämne för substitution. Det saknas alltså förutsättningar att vägra ett produktgodkännande på grundval av huvudregeln i artikel 50.1. Enligt den undantagsbestämmelse som KemI valt att tillämpa, artikel 50.2, får en jämförande bedömning under vissa förutsättningar även företas för växtskyddsmedel som inte innehåller ett kandidatämne för substitution.

KemI har inte åberopat några sådana exceptionella omständigheter som motiverar att ett produktgodkännande kan vägras trots att det verksamma ämnet inte utgör ett kandidatämne för substitution och trots att produkten i övrigt uppfyller alla krav för ett produktgodkännande. Redan på denna grund saknas det skäl att vägra det aktuella produktgodkännandet.

För att undantagsbestämmelsen ska kunna tillämpas måste myndigheten visa att två krav är uppfyllda. Det ska för samma användningsområde, som det för vilket växtskyddsmedlet används, finnas en icke-kemisk bekämpningsmetod eller förebyggande metod och den icke-kemiska bekämpningsmetoden eller den förebyggande metoden ska vara i allmän användning i den medlemsstat där växtskyddsmedlet används. KemI har inte visat att dessa krav är uppfyllda.

Enligt KemI är begreppet ”allmän användning” detsamma som att den alternativa metoden kan användas på ”största delen” av plantorna. KemI anser att det är tillräckligt att majoriteten (i detta fall ca 60 procent) av alla behandlade plantor i dagsläget behandlas med ett icke-kemiskt skydd. Mot bakgrund av detta har KemI dragit slutsatsen att alla skogsägare har tillgång till plantor med icke-kemiskt skydd och att icke-kemiska metoder därför finns i allmän användning. KemI har inte presenterat några uppgifter om hur många skogsägare som använder icke-kemiska metoder. Det skulle lika gärna kunna vara på det sättet att majoriteten av de behandlade plantorna tillhör ett fåtal stora skogsägare som har andra förutsättningar att använda icke-kemiska metoder, medan det övriga skogsbruket fortsatt är hänvisat till kemiska växtskyddsmedel. KemI:s motivering räcker inte för att anse att den alternativa metoden är i allmän användning.

KemI:s bedömning, att den alternativa metoden kan användas på ”största delen” av plantorna, stämmer endast om man bortser från att Imprid Skog har flera användningsområden. Artikel 50.2 kan inte tolkas på annat sätt än att det ska finnas alternativa metoder i allmän användning för samtliga relevanta användningsområden. Imprid Skog är sedan tidigare godkänd för två specifika användningsområden, nämligen dopkning eller sprutning i skogsplantaskolor *före*

utplantering samt sprutning *efter* utplantering. Användarna för det första användningsområdet är aktörer som bedriver så kallade plantskolor där plantor drivs upp i syfte att säljas vidare. Användarna för det andra användningsområdet är skogsägare som förvaltar skog på längre sikt. Det saknas icke-kemiska bekämpningsmetoder som kan användas för skydd mot angrepp efter att utplantering skett samt för ursprunglig behandling av vissa planttyper. Några icke-kemiska metoder kan därmed inte anses vara i allmän användning inom dessa användningsområden. Alla plantskolor har inte tillgång till icke-kemiska behandlingsmetoder i tillräckligt stor utsträckning för att kunna tillgodose sina behov av skydd mot snytbaggar. Aktörer i södra Sverige har särskilda problem med att ersätta insekticid med icke-kemiska alternativ.

För det fall domstolen skulle anse att undantagsbestämmelsen i artikel 50.2 kan tillämpas i det aktuella fallet, anför bolagen sammanfattningsvis följande beträffande den jämförande bedömningen. Det saknas underlag för att kunna bedöma om beläggningsskydden innebär en betydligt mindre risk för hälsa och miljö i jämförelse med Imprid Skog. De kostnadsjämförelser som KemI presenterar i sitt beslut ger inte en rättvisande bild då dessa inte visar kostnaden för den riktiga användarkretsen och inte möjliggör en jämförelse av kostnaden för de olika plantskyddsbehandlingarna isolerat. KemI saknar stöd för sin bedömning att ett avslag inte skulle innebära betydande ekonomiska olägenheter för användarna.

Bolagen har gett in ett yttrande från Södra Skog och en rapport från Greensway.

KemI har bestritt ändring och anfört i huvudsak följande.

Det finns för samma användningsområde som Imprid Skog är godkänt för icke-kemiska bekämpningsmetoder som är i allmän användning i Sverige och det föreligger ett sådant undantagsfall som gör att förutsättningarna i artikel 50.2 i växtskyddsmedelsförordningen är uppfyllda.

De icke-kemiska bekämpningsmetoderna har tagits fram i syfte att ge plantorna ett skydd under två år, således även efter utplantering. Fältförsök har visat att de icke-kemiska bekämpningsmetoderna har gett ett effektivt skydd under de kritiska första två åren. Två av de på marknaden allmänt tillgängliga beläggningsskydden marknadsförs för användning både före och efter utplantering. Det finns icke-kemiska alternativ även för behandling av barrotsplanter.

Växtskyddsmedelsförordningen ger ingen ledning kring hur begreppet ”allmän användning” i artikel 50.2 ska tolkas. KemI har gjort bedömningen att de icke-kemiska bekämpningsmetoderna kan anses vara i allmän användning då de är den vanligaste metoden för bekämpning av snytbagge. Under år 2018 var ungefär 60 procent av alla behandlade plantor behandlade med icke-kemiska bekämpningsmetoder. KemI anser inte att begreppet ”allmän användning” kan tolkas på så sätt att det skulle krävas att de icke-kemiska bekämpningsmetoderna används till 100 procent. Substitution enligt artikel 50.2 i växtskyddsmedelsförordningen skulle i sådana fall helt förlora sitt syfte.

Att det över huvud taget finns en icke-kemisk bekämpningsmetod som är i allmänt bruk för samma användningsområde som ett kemiskt växtskyddsmedel är i sig mycket ovanligt. Det är exceptionellt ovanligt att utvecklingen av de icke-kemiska bekämpningsmetoderna har kommit så långt att de på riktigt kan anses vara fullgoda, effektiva alternativ till kemiska växtskyddsmedel. Det är därför första gången KemI avslår ett produktgodkännande efter tillämpning av artikel 50.2. Även i ett europeiskt perspektiv får detta anses vara unikt.

Vad gäller den jämförande bedömningen hänvisas det i allt väsentligt till det överklagade beslutet.

I det av bolagen ingivna yttrandet från Södra Skog anges bl.a. att det inte finns några lösningar för efterbehandling av plantor i fält annat än insekticider. KemI anser att detta påstående är felaktigt.

KemI har gett in prisjämförelse, slutrapport från SLU och utdrag ur Registration Report.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Relevanta bestämmelser finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG (växtskyddsmedelsförordningen). I preambeln, punkten 8, anges att syftet med förordningen är att säkerställa en hög skyddsnivå för både människors och djurs hälsa och för miljön och samtidigt skydda konkurrenskraften för jordbruket i gemenskapen. Av punkten 9 framgår att förordningen också syftar till att undanröja de hinder som finns för handeln med växtskyddsmedel till följd av olika skyddsnivåer i medlemsstaterna och att därigenom öka den fria rörligheten för de aktuella produkterna och tillgängligheten till dessa i medlemsstaterna. För att uppnå samma skyddsnivå i alla medlemsstater bör beslut om att godkänna eller inte godkänna verksamma ämnen fattas på gemenskapsnivå på grundval av harmoniserade kriterier (punkten 10). För att främja förutsebarhet, effektivitet och enhetlighet bör det fastställas ett detaljerat förfarande för att bedöma om ett verksamt ämne kan godkännas (punkten 12).

Av punkterna 19-20 framgår att vissa verksamma ämnen med bestämda egenskaper bör identifieras på gemenskapsnivå som kandidatämnen för substitution. Medlemsstaterna bör regelbundet pröva växtskyddsmedel som innehåller sådana verksamma ämnen med målet att ersätta dem med andra växtskyddsmedel eller metoder. I vissa medlemsstater har icke-kemiska bekämpningsmetoder eller förebyggande metoder införts som är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa och för miljön och tillämpas allmänt för viss användning. I undantagsfall bör medlemsstaterna även i sådana situationer få tillämpa den jämförande bedömningen.

I artikel 4 anges detaljerade kriterier för godkännande av verksamma ämnen. Där framgår bl.a. att en förutsättning för godkännande är att resthalterna av växtskyddsmedel inte får ha skadliga effekter på människor, djur eller grundvattnet och inte heller ha några oacceptabla effekter på miljön i övrigt. I artiklarna 7-13 finns förfarandebestämmelser för godkännande av verksamma ämnen. Av bestämmelserna framgår att godkännande sker på gemenskapsnivå. I artiklarna 14-21 finns bestämmelser om förnyelse och omprövning av godkännanden. I artiklarna 28-54 finns bestämmelser om produktgodkännanden. Sådana prövas i medlemsstaterna, med möjlighet till ömsesidigt erkännande i andra medlemsstater. Regler om förnyelse, återkallande och ändring av produktgodkännanden finns i artiklarna 43-46. I artiklarna 47-52 regleras ett antal specialfall. I artikel 50 finns regler om jämförande bedömning av växtskyddsmedel.

Enligt artikel 50.1 ska medlemsstaterna göra en jämförande bedömning då de bedömer en ansökan om produktgodkännande av ett växtskyddsmedel som innehåller ett verksamt ämne som godkänts som ett kandidatämne för substitution. Medlemsstaterna får inte godkänna eller ska begränsa användningen av ett sådant växtskyddsmedel om en jämförande bedömning av risker och fördelar visar att vissa villkor är uppfyllda. Bl.a. ska det alternativa växtskyddsmedlet eller metoden vara väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa eller för miljön. Ersättningen får inte medföra några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar. Konsekvenserna av produktgodkännande för mindre användningsområden ska beaktas.

Enligt artikel 50.2 får medlemsstaterna i undantagsfall också tillämpa bestämmelserna i punkten 1 då de bedömer en ansökan om produktgodkännande av ett växtskyddsmedel som inte innehåller ett kandidatämne för substitution, om det för samma användningsområde finns en icke-kemisk bekämpningsmetod eller förebyggande metod och denna är i allmän användning i den medlemsstaten.

KemI:s beslut i sammanfattning

Godkännandet av det verksamma ämnet i Imprid Skog, Acetamiprid, har förnyats från och med den 1 mars 2018. Ämnet har inte bedömts vara ett kandidatämne för substitution. Innehavaren av produktgodkännandet för Imprid Skog har i rätt tid ansökt om förnyat produktgodkännande. KemI:s riskbedömning av ansökan visar att produkten skulle kunna godkännas med specifika användarvillkor för att hantera risker för hälsa och miljö.

KemI gör bedömningen att det finns icke-kemiska alternativ till kemisk behandling av skogsplantor mot angrepp av snytbagge. Det finns idag olika typer av plantskydd tillgängliga i större delen av Sverige och KemI bedömer att dessa alternativ är i allmän användning. Eftersom det finns icke-kemiska bekämpningsmetoder i allmän användning för samma användningsområde som för den produkt som prövas kan detta betraktas som ett sådant undantagsfall som avses i artikel 50.2. KemI:s tolkning av allmän användning är att största delen av plantorna kan behandlas med någon typ av beläggningsskydd men det innebär inte att alla plantor kan behandlas med beläggningsskydd.

KemI gör bedömningen att beläggningsskydd är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa och för miljön än Imprid Skog. KemI gör bedömningen att det inte finns några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar med de icke-kemiska metoderna.

Som bilaga till beslutet har KemI fogat ett dokument benämnt ”Jämförande bedömning avseende växtskyddsmedlet Imprid Skog”. I detta dokument anges bl.a. följande.

De insekticidfria behandlingsmetoderna av barrträdsplantor har ökat i Sverige de senaste åren och beräknas öka ytterligare de närmaste åren, enligt uppgift från skogsnäringen och flera större skogsägare. Det är en stor skillnad av användningen av plantskydd mellan tall och gran. Av tallplantor är 12% insekticidbehandlade, 73% obehandlade och resterande 15% har ett icke-kemiskt skydd. För gran är

motsvarande siffror 27% insekticidbehandlade, 34% obehandlade och 38% behandlade med ett icke-kemiskt skydd. När det gäller gruppen övriga barrträd (1,3% av barrträdsplantorna, exempelvis lärk och ädelgran) insekticidbehandlas 43% och endast 9% har ett icke-kemiskt skydd. Icke-kemiska skydd används framförallt på täckrotsplantor. Barrotsplantorna är svårare att behandla med icke-kemiskt skydd. Totalt sett är ca 60% av de behandlade plantorna behandlade med icke-kemiskt skydd. Alla skogsägare har tillgång till plantor med icke-kemiskt skydd. Eftersom majoriteten av behandlade plantor i dagsläget behandlas med icke-kemiskt skydd och dessa plantor finns att tillgå för större delen av Sveriges skogsägare gör KemI bedömningen att det är fråga om en allmän användning.

Eftersom kemisk behandling inte räcker mer än en säsong kan en ombehandling i vissa fall anses behövas. Ombehandling är dyr och generellt sett inte kostnadseffektiv. I vissa extrema fall skulle ombehandling behövas även för plantor som har ett beläggningsskydd. Tekniken för detta är ännu inte helt utvecklad.

Möjligen skulle mindre plantproducenter få svårt att klara en omställning till icke-kemiska skydd på alltför kort tid. Mindre plantproducenter kan sakna möjlighet att investera i de stora behandlingsanläggningar som krävs för t.ex. beläggningsskyddet Conniflex. Det finns dock andra beläggningsskydd som kräver mindre investeringar. Vissa ovanligare planttyper skulle kunna bli svårare att få tag på om endast icke-kemiska skydd finns men inget tyder på att det inte skulle vara möjligt att behandla täckrotsplantor av exempelvis lärk och ädelgran.

Det finns inga mindre användningsområden kopplade till Imprid Skog.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Som framgått ovan har växtskyddsmedelsförordningen ett dubbelt syfte, dels att skydda människors och djurs hälsa och miljön, dels att skydda konkurrenskraften för jordbruket. I förordningen framhålls särskilt värden som förutsebarhet, effektivitet och enhetlighet. Kraven för godkännande av ett verksamt ämne är högt ställda och godkännande sker först efter ett ingående prövningsförfarande på

gemenskapsnivå. Mot denna bakgrund måste utgångspunkten rent allmänt vara att om ett växtskyddsmedels verksamma ämne har godkänts och växtskyddsmedlet även i övrigt uppfyller kraven för produktgodkännande (nytt eller förnyat) ska godkännande ske. Utrymmet för undantag är litet och beslut om undantag kräver fullgod utredning i relevanta frågor. Det är den beslutande myndigheten som ska visa att det finns skäl att göra undantag.

KemI har huvudsakligen grundat sin bedömning i frågan om det för samma användningsområde som för Imprid Skog finns en icke-kemisk metod som är i allmän användning i Sverige på att majoriteten (ca 60%) av behandlade barrträdplantor i dagsläget behandlas med icke-kemiskt skydd och att plantorna finns att tillgå för större delen av landets skogsägare. Enligt domstolens mening är detta inte tillräckligt för att dra slutsatsen att den icke-kemiska metoden är i allmän användning. En bredare och mer djupgående analys måste göras, där hänsyn tas till växtskyddsmedlets samtliga användningsområden och användare. Vad gäller användningsområden måste alla olika typer av plantor beaktas och dessutom behandling såväl före som efter utplantering. Av främst konkurrensskäl bör särskild hänsyn tas till mindre användningsområden och marknadsaktörer. I detta sammanhang kan noteras att KemI i sin jämförande bedömning har anfört att det inte finns några mindre användningsområden kopplade till Imprid Skog. Med hänsyn till vad som i samma dokument anförts om behandling av t.ex. barrotsplantor och gruppen ”övriga barrträd” är påståendet svårförståeligt.

KemI har i sitt yttrande över överklagandet bl.a. framhållit att det finns beläggningskydd som marknadsförs för användning även efter utplantering och att det också finns icke-kemiskt skydd för t.ex. barrotsplantor. Detta kan dock inte anses innebära att de icke-kemiska bekämpningsmetoderna inom dessa användningsområden är i allmän användning. Vad gäller vissa ovanligare planttyper (exempelvis lärk och ädelgran) har KemI i sin jämförande bedömning anfört att det inte finns något som tyder på att det inte skulle vara möjligt att behandla täckrotsplantor av dessa med icke-kemiskt skydd. Inte heller detta innebär att icke-kemiska bekämpningsmetoder kan anses vara i allmän användning inom

användningsområdet. Av KemI:s uppgifter framgår tvärtom att endast 9% av plantorna inom gruppen övriga barrträd har ett icke-kemiskt skydd, medan 43% insekticidbehandlas.

Även när det gäller frågorna om betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar anser domstolen att det saknas tillräcklig utredning för KemI:s ställningstaganden. Vad gäller ekonomiska konsekvenser synes hänsyn endast ha tagits till skogsägarnas kostnader. Kostnaderna för övriga aktörer på marknaden, exempelvis mindre plantskolor, har inte beaktats överhuvudtaget. Vad gäller praktiska nackdelar har de negativa konsekvenserna för mindre plantproducenter i och för sig omnämnts, men någon närmare utredning som visar att nackdelarna inte är betydande har inte redovisats. I likhet med vad klagandena i målet framhållit bedömer domstolen vidare att de geografiska skillnaderna i landet inte har utretts tillräckligt. Slutligen har, som framgått ovan, konsekvenserna för mindre användningsområden inte beaktats i tillräcklig utsträckning (se växtskyddsmedelsförordningens artikel 50.1 d).

Sammantaget anser domstolen att KemI inte har visat att det finns skäl att tillämpa undantagsbestämmelsen i artikel 50.2 i växtskyddsmedelsförordningen. För det fall en jämförande bedömning ändå skulle göras är det inte visat att villkoren i artikel 50.1 b och d är uppfyllda. Det har alltså inte funnits förutsättningar att avslå ansökan om förnyat produktgodkännande på av KemI anförda grunder. Något annat skäl att avslå ansökan har inte framkommit. Ansökan ska därför bifallas. De ytterligare åtgärder som domen kan föranleda bör lämpligen vidtas av KemI.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 2 december 2019. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Katrin Strömberg.

Tillstånd och upplysning

BESLUT

 Datum
 2019-05-24
 Er referens

 Diariernr
 5.1.1-B18-00320

 Aktnr
 F-3899
 Regnr
 5139

NACKA TINGSRÄTT

 INKOM: 2019-06-19
 MÅLNR: M 4288-19
 AKTBIL: 4

 Nordisk Alkali AB
 Krusegatan 19
 212 25 Malmö
 SVERIGE

Beslut angående ansökan om produktgodkännande för växtskyddsmedlet Imprid Skog

1 Beslut

Kemikalieinspektionen avslår ansökan om förnyat produktgodkännande för växtskyddsmedlet Imprid Skog.

Kemikalieinspektionen beviljar anståndsperiod för växtskyddsmedlet Imprid Skog och beslutar om följande anståndsperioder.

Anstånd	t.o.m.
Får överlätas av den som är innehavare	2019-08-31
Får överlätas av andra än den som är innehavare	2019-08-31
Får lagras, bortskaffas och användas	2020-08-31

2 Beskrivning av ärendet

Den 30 maj 2018 inkom ansökan om förnyat produktgodkännande för nedanstående produkt. Sökanden företräds av ett ombud enligt fullmakt.

Sökande/Innehavare	Nisso Chemical Europe GmbH Berliner Allee 42 DE-402 12 Düsseldorf TYSKLAND
Ombud	Nordisk Alkali AB Krusegatan 19 212 25 Malmö SVERIGE
Produktnamn	Imprid Skog
Funktion	Insekticid
Sökt användningsområde	Mot snytbaggeangrepp på barrträdsplantor
Verksamt ämne	Acetamiprid ¹
Prövande medlemsstat	Sverige

¹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/113 av den 24 januari 2018 om förnyelse av godkännandet av det verksamma ämnet acetamiprid i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, och om ändring av bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2011.

BESLUT

Datum
2019-05-24Diariennr
5.1.1-B18-00320

Er referens

Aktnr
F-3899Regnr
5139

Godkännandet av Acetamiprid, som är det verksamma ämnet i växtskyddsmedlet, har förnyats från och med den 1 mars 2018. På grund av detta har innehavaren av produktgodkännandet inkommit med en ansökan om förnyat produktgodkännande. Ansökan är inkommen i rätt tid.

Sverige är prövande medlemsstat i den norra zonen. Kemikalieinspektionen har därför, i så stor utsträckning som möjligt, prövat ansökan om produktgodkännande med beaktande av förhållanden i hela norra zonen.

Livsmedelverket har gjort en bedömning av analysmetoder. Sökanden har fått ta del av bedömningen och har fått möjlighet att lämna synpunkter.

Jordbruksverket har gjort en bedömning av växtskyddsmedlets effektivitet, fytotoxicitet och resistens. Sökanden har fått ta del av bedömningen och har fått möjlighet att lämna synpunkter.

Växtskyddsmedlet innehåller inte ett kandidatämne för substitution men Kemikalieinspektionen har gjort en jämförande bedömning enligt artikel 50.2 i förordning (EG) nr 1107/2009², och undersökt möjligheten att substituera produkten med icke-kemiska alternativ.

Sökanden har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på Kemikalieinspektionens bedömning, både gällande produktutvärderingen och den jämförande bedömningen. Gällande produktutvärderingen lämnade sökanden kommentarer som Kemikalieinspektionen i egenskap av utvärderande medlemsstat omhändertog i den slutliga produktutvärderingen.

Gällande jämförande bedömningen har sökanden anfört att det är oklart om en jämförande bedömning mot ett icke-kemiskt alternativ verkligen är tillämpligt vid omregistrering eftersom artikel 50.2 i växtskyddsmedelsförordningen som handlar om undantaget endast talar om produktgodkännande. Sökande menar vidare att det endast för användningen i skogsplantaskolor finns icke-kemiska alternativ medan det saknas icke-kemiska alternativ för sprutning efter utplantering. Sökanden menar även att alla plantaskolor i Sverige idag inte har tillgång till icke-kemiska behandlingsmetoder i tillräckligt stor omfattning för att kunna behandla samtliga plantor efter behov. Vissa problem kvarstår att lösa innan icke-kemiska alternativ kan användas i full skala samt att det saknas lösningar för behandling av specialplantor. Sökanden har vidare anfört att det saknas underlag för de icke-kemiska produkterna för att kunna hävda att det föreligger en väsentlig skillnad i säkerhet för användaren. Dessutom menar sökanden att Kemikalieinspektionen jämför de ekonomiska och praktiska nackdelarna på fel nivå, att utgångspunkten är i priset per planta och inte i kostnader för behandlingen för produktanvändaren. I den rapport som Kemikalieinspektionen beställde 2016 från Greensway, anges att kostnaderna för de icke-kemiska behandlingsmetoderna är betydligt högre än för kemiska metoder. Sökanden delar slutsatserna från den så kallade Greensway-rapporten att beläggningsskydden måste bli billigare eller insekticidplantorna dyrare för att plantor

² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

med beläggningsskydd ska kunna konkurrera ekonomiskt med insekticidbehandlade plantor. Man anför vidare att certifieringsorganet Forest Stewardship Council (FSC) endast godtar dispens för användning av Imprid Skog samt att ett förbud mot Imprid Skog skulle leda till en ökad import av plantor som är behandlade med produkter som inte är godkända i Sverige.

Kemikalieinspektionen har hört Skogsstyrelsen gällande den jämförande bedömningen. Skogsstyrelsen har inkommit med ett yttrande av vilket framgår att myndigheten inte har något att invända mot Kemikalieinspektionens jämförande bedömning eller de slutsatser som redovisats där. Sökanden har fått möjligheter att lämna synpunkter på Skogsstyrelsens yttrande.

3 Skäl

3.1 Tillämpliga bestämmelser

3.1.1 Förnyat produktgodkännande

Ett växtskyddsmedel får inte släppas ut på marknaden eller användas om det inte har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten enligt förordning (EG) nr 1107/2009². Detta framgår av artikel 28 och 33 i förordningen.

Ett produktgodkännande ska förnyas, efter ansökan från innehavaren av produktgodkännandet, om de krav som anges i artikel 29 fortfarande är uppfyllda. Ansökan ska inkomma inom tre månader efter förnyelsen av godkännandet för det verksamt ämne som förekommer i växtskyddsmedlet. Det framgår av artikel 43 i förordningen.

Ett växtskyddsmedel får endast godkännas om det, enligt de enhetliga principerna i förordning (EU) nr 546/2011³, uppfyller kraven i artikel 29.1 i förordningen (EG) nr 1107/2009.

Det är sökanden som ska visa att villkoren ovan är uppfyllda via sin dokumentation till ansökan. Dokumentationen ska uppfylla kraven i kommissionens förordning (EU) nr 283/2013⁴ samt nr 284/2013⁵.

Innan Kemikalieinspektionen avgör en fråga om produktgodkännande ska inspektionen höra Jordbruksverket och Livsmedelsverket, om det inte är uppenbart onödigt. Skogsstyrelsen ska alltid höras om skogsmark berörs. Det framgår av 2 kap. 2 § förordning (2014:425) om bekämpningsmedel.

³ Kommissionens förordning (EU) nr 546/2011 av den 10 juni 2011 om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller enhetliga principer för utvärdering och godkännande av växtskyddsmedel.

⁴ Kommissionens förordning (EU) nr 283/2013 av den 1 mars 2013 om uppgiftskrav för verksamma ämnen, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden.

⁵ Kommissionens förordning (EU) nr 284/2013 av den 1 mars 2013 om uppgiftskrav för växtskyddsmedel, i enlighet med Europaparlamentet och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden.

BESLUT

Datum
2019-05-24
Er referens

Diariernr
5.1.1-B18-00320
Aktnr
F-3899
Regnr
5139

3.1.2 Tillämpliga bestämmelser för jämförande bedömning

Om ett växtskyddsmedel innehåller ett kandidatämne för substitution ska medlemsstaterna göra en jämförande bedömning då de bedömer en ansökan om produktgodkännande. Medlemsstaterna får i undantagsfall göra en jämförande bedömning, trots att produkten inte innehåller ett kandidatämne för substitution. Den jämförande bedömningen kan göras om det för samma användningsområde finns en icke-kemisk eller en förebyggande metod, och denna metod är i allmän användning. Det framgår av artikel 50.2 i förordning (EG) nr 1107/2009. I dessa undantagsfall får medlemsstaterna tillämpa bestämmelserna i artikel 50.1 i samma förordning.

Av artikel 50.1 framgår att medlemsstaterna inte får godkänna eller ska begränsa användningen av ett växtskyddsmedel som innehåller ett kandidatämne för substitution för användning på en given gröda om en jämförande bedömning av risker och fördelar enligt bilaga IV till förordningen visar att

- a) det för de användningsområden som specificeras i ansökan finns ett godkänt växtskyddsmedel eller en icke-kemisk bekämpningsmetod eller förebyggande metod som är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa eller för miljön,
- b) ersättningen med de växtskyddsmedel eller de icke-kemiska bekämpningsmetoder eller förebyggande metoder som avses i led a inte medför några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar,
- c) de verksamma ämnenas kemiska olikhet i förekommande fall är tillräckligt stor eller metoder och praxis inom odling och förebyggandet av skadedjur och ogräs är tillräckliga för att förekomsten av resistens hos målorganismerna ska begränsas till ett minimum, och
- d) konsekvenserna av produktgodkännande för mindre användningsområden beaktas.

3.1.3 Tillämpliga bestämmelser om anstånd

Om en medlemsstat återkallar, ändrar eller beslutar att inte förnya ett produktgodkännande får den bevilja en anståndsperiod för att befintliga lager ska kunna avyttras, magasineras eller släppas ut på marknaden. Om skälen till att medlemsstaten återkallar, ändrar eller beslutar att inte förnya produktgodkännandet avser skyddet av människors och djurs hälsa eller miljön, ska ingen anståndsperiod beviljas. Detta framgår av artikel 46 i förordning (EG) nr 1107/2009.

Anståndsperioden får inte överstiga sex månader för försäljning och distribution samt ytterligare högst ett år för att befintliga lager av växtskyddsmedlet ska bortskaffas, lagras och användas.

3.2 Kemikalieinspektionens bedömning

3.2.1 Produktgodkännandet

Kemikalieinspektionens riskbedömning av ansökan om förnyat godkännande visar att produkten skulle kunna godkännas med specifika användarvillkor för att hantera risker för hälsa och miljö. Dessa innebär att skyddshandskar och skyddskläder ska

BESLUT

Datum
2019-05-24
Er referens

Diariennr
5.1.1-B18-00320
Aktnr
F-3899
Regnr
5139

användas vid kontakt med behandlade plantor och att det behövs avdriftsreducerande utrustning som reducerar vindavdrift med 70% vid efterbehandling med Imprid Skog.

3.2.2 *Bedömning av substitution*

Enligt Kemikalieinspektionens bedömning kan artikel 50.2 i förordning (EG) nr 1107/2009 tillämpas även vid prövningen av ansökningar om förnyat produktgodkännande enligt artikel 43. Av definitionen i artikel 3.10 framgår att begreppet produktgodkännande avser en administrativ handling genom vilken den behöriga medlemsstaten godkänner att ett växtskyddsmedel släpps ut på marknaden inom statens territorium. Begreppet inbegriper således förnyade produktgodkännanden.

Vi gör bedömningen att det finns icke-kemiska alternativ till kemisk behandling av skogsplantor mot angrepp av snytbagge. Det finns idag olika typer av plantskydd tillgängliga i större delen av Sverige och vi bedömer att dessa alternativ är i allmän användning. Beläggningsskydden har utvecklats för att kunna verka under minst två år och därmed ge den växande plantan tillräckligt skydd vilket gör att efterbehandling inte ska behövas. Vi noterar även att markberedning kan vara ett ytterligare hjälpmedel för att minska risken för snytbaggeangrepp.

Eftersom det i det här fallet finns icke-kemiska bekämpningsmetoder i allmän användning för samma användningsområde som för den produkt som prövas kan detta betraktas som ett sådant undantagsfall som avses i artikel 50.2 i förordning (EG) nr 1107/2009. Vår tolkning av allmän användning är att största delen av plantorna kan behandlas med någon typ av beläggningsskydd men det innebär inte att alla plantor kan behandlas med beläggningsskydd.

Vi gör bedömningen att beläggningsskydd är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa och för miljön än växtskyddsmedlet Imprid Skog. Referensvärdet på EU-nivå för det verksamma ämnet i Imprid Skog, acetamiprid, har sänkts sedan det tidigare godkännandet bl.a. på grund av neurologiska effekter och en klassificering som misstänkt cancerframkallande har föreslagits av den europeiska myndigheten för livsmedel, EFSA. Imprid Skog ska vara märkt med faroangivelserna H302 (Skadligt vid förtäring) och H410 (Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter). För att risken vid användning av Imprid Skog ska vara acceptabel för människors och djurs hälsa och för miljön behövs riskhanteringsåtgärder. Dessa innebär att skyddshandskar och skyddskläder ska användas vid kontakt med behandlade plantor och att det behövs avdriftsreducerande utrustning som reducerar vindavdrift med 70% vid efterbehandling med Imprid Skog.

De vanligaste beläggningsskydden består av vattenbaserat lim och sand respektive en vattenbaserad latexblandning. Lim och latexblandningar innehåller ofta någon typ av konserveringsmedel. Vissa konserveringsmedel har allergiframkallande egenskaper. Vi har gått igenom sammansättningen för de produkter som finns i produktregistret, dels fått uppgifter från tillverkare av beläggningsskydd och drar slutsatsen att inget av dessa beläggningsskydd innehåller ämnen som påverkar klassificeringen eller har andra kända hälso- eller miljörisker.

BESLUT

Datum
2019-05-24
Er referens

Diariernr
5.1.1-B18-00320
Aktnr
F-3899
Regnr
5139

Kemikalieinspektionen gör bedömningen att det inte finns några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar med de icke-kemiska metoderna. Kostnaden för markberedning och plantering är likvärdig för de kemiskt respektive icke-kemiskt behandlade plantorna, medan inköpspriset för de icke-kemiska alternativen är något högre. Skillnaderna i pris per planta minskar över tid och därmed minskar även skillnaden i markvärde. I sina yttranden över Kemikalieinspektionens jämförande bedömning bifogade sökanden även en egen kostnadskalkyl. Kemikalieinspektionen kan konstatera att myndigheten och sökanden har använt olika beräkningsmetoder, men detta ändrar inte Kemikalieinspektionens bedömning att icke-kemiska alternativ inte ger en betydande ekonomisk nackdel för användaren. Till stöd för denna bedömning kan också noteras att de icke-kemiska metoderna har en utbredd och ökande användning.

3.2.3 Anstånd

Vi bedömer att kraven för att bevilja anstånd för utfasning är uppfyllda. Anstånd för överlåtelse, lagring, bortskaffning och användning ska därför beviljas.

3.3 Slutsats

Kemikalieinspektionen gör bedömningen att växtskyddsmedlet Imprid Skog visserligen uppfyller kraven för ett förnyat produktgodkännande enligt artikel 43 i förordning (EG) nr 1107/2009, förutsatt att godkännandet förenas med ovan angivna användningsvillkor som skyddar människors och djurs hälsa och miljön.

Kemikalieinspektionen har dock genomfört en jämförande bedömning enligt artikel 50 i förordning (EG) nr 1107/2009. Den jämförande bedömningen har visat att det i Sverige finns en icke-kemisk bekämpningsmetod i allmän användning som är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa och för miljön samt att metoden inte medför några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar. Kraven för substitution i artikel 50 är således uppfyllda.

Ansökan om förnyat produktgodkännande ska därför avslås. Kemikalieinspektionen beviljar anstånd för överlåtelse, lagring, bortskaffning och användning av produkten.

BESLUT

Datum
2019-05-24

Diariernr
5.1.1-B18-00320

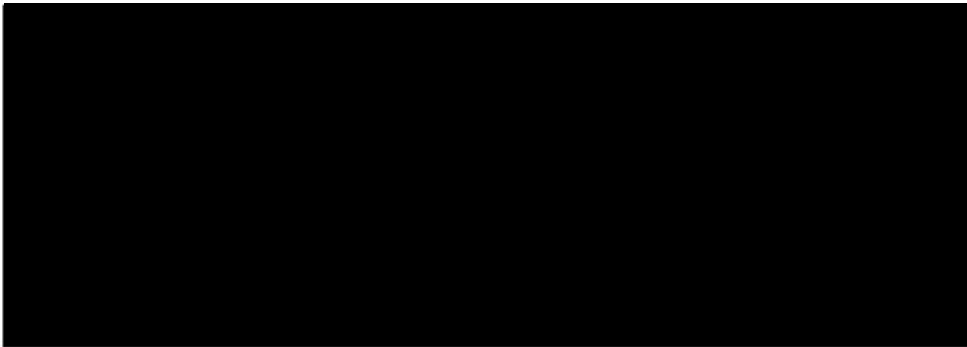
Er referens

Aktnr Regnr
F-3899 5139

4 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Bilagor:

- Bilaga 1 – Kemikalieinspektionens jämförande bedömning ”Jämförande bedömning avseende växtskyddsmedlet Imprid Skog”

Jämförande bedömning avseende växtskyddsmedlet Imprid Skog

1 Bakgrund

1.1 Behov av växtskyddsmedel mot snytbagge

Det är välkänt att snytbaggen kan orsaka stora skador vid föryngringar av barrträd. Snytbaggen äter huvudsakligen på den saftiga innerbarken på tunnbarkiga delar av barrträd. En planta dör ofta när den blir ringbarkad, dvs barken blir uppäten runt hela stammen.¹

År 2016 beställde Kemikalieinspektionen en rapport² från konsultföretaget Greensway som skulle belysa problematiken med snytbaggeangrepp, hur dessa angrepp kan motverkas och kostnader för olika behandlingsstrategier.

Behovet av skydd mot snytbagge varierar över landet. Högst är risken för snytbaggeangrepp i Götaland och södra Svealand. I de norra delarna av Svealand är risken något mindre och i Norrland förekommer skador främst vid norrlandskusten och ca 10 mil in i landet. Det innebär att en hög andel av plantorna är behandlade i södra delen av landet.

De insekticidfria behandlingsmetoderna av barrträdsplantor har ökat i Sverige de senaste åren och beräknas öka ytterligare de närmaste åren, enligt uppgift från skogsnäringen och flera större skogsägare.

Utifrån dessa uppgifter vill Kemikalieinspektionen pröva om insekticidbehandling av barrträdsplantor kan ersättas till förmån för icke-kemiska behandlingsmetoder.

1.2 Tillämpliga bestämmelser

Enligt artikel 50.1 i förordning (EG) nr 1107/2009³ (växtskyddsmedelsförordningen) ska medlemsstaterna göra en jämförande bedömning då de bedömer en ansökan om produktgodkännande av ett växtskyddsmedel som innehåller ett verksamt ämne som godkänts som ett kandidatämne för substitution. Enligt artikel 50.2 får medlemsstaterna i undantagsfall också tillämpa bestämmelserna i punkt 1 då de bedömer en ansökan om produktgodkännande av ett växtskyddsmedel som inte innehåller ett kandidatämne. Det gäller om medlemsstaten bedömer att det för samma användningsområde finns en icke-kemisk bekämpningsmetod eller

¹ <http://snytbagge.slu.se/skador.php>

² Greensway. Snytbaggebekämpning i svensk skogsindustri. Rapport till Kemikalieinspektionen 2016. Dnr H16-04479

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

förebyggande metod och denna är i allmän användning i den medlemsstaten (artikel 50.2).

I artikel 50.1 står att medlemsstaterna inte får godkänna eller ska begränsa användningen av ett växtskyddsmedel som innehåller ett kandidatämne för substitution för användning på en given gröda om en jämförande bedömning av risker och fördelar enligt bilaga IV visar att

- a) det för de användningsområden som specificeras i ansökan finns ett godkänt växtskyddsmedel eller en icke-kemisk bekämpningsmetod eller förebyggande metod som är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa eller för miljön,
- b) ersättningen med de växtskyddsmedel eller de icke-kemiska bekämpningsmetoder eller förebyggande metoder som avses i led a inte medför några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar,
- c) de verksamma ämnenas kemiska olikhet i förekommande fall är tillräckligt stor eller metoder och praxis inom odling och förebyggandet av skadedjur och ogräs är tillräckliga för att förekomsten av resistens hos målorganismerna ska begränsas till ett minimum, och
- d) konsekvenserna av produktgodkännande för mindre användningsområden beaktas.

1.3 Ansökan om förnyat produktgodkännande för Imprid Skog

Nisso Chemical Europe GmbH genom Nordisk Alkali AB inkom den 30 maj 2018 med ansökan om förnyat godkännande av produkten Imprid Skog. Imprid Skog är en insekticid som skall användas mot skadeinsekten snytbagge på barrträdsplanter. Imprid Skog innehåller acetamiprid som verksamt ämne. Acetamiprid är inte godkänt som ett kandidatämne för substitution enligt artikel 24 i växtskyddsmedelsförordningen och är inte heller upptaget i den lista som kommissionen upprättat i enlighet med artikel 80.7 i samma förordning.

2 Grundläggande kriterier (art. 50.2)

I artikel 50.2 anges grundläggande kriterier som ska vara uppfyllda för att det ska vara möjligt att tillämpa bestämmelserna i artikel 50.1 och därmed initiera en jämförande bedömning.

Dessa grundläggande kriterier innebär att medlemsstaterna i undantagsfall också får tillämpa bestämmelserna i punkt 1 för produkter som inte innehåller ett kandidatämne. Det gäller om medlemsstaten bedömer att det för samma användningsområde finns en icke-kemisk bekämpningsmetod eller förebyggande metod och denna är i allmän användning i den medlemsstaten (artikel 50.2).

2.1 Allmän användning

En förutsättning för att kunna tillämpa artikel 50.2 är att det finns en icke-kemisk bekämpningsmetod och att denna metod är i ”allmän användning” i medlemsstaten.

2.1.1 Skogsmark i Sverige och dess ägandeskap

I Sverige finns ca 23,6 miljoner ha produktiv skogsmark. Den ägs till ca 50% av enskilda ägare, 24% av privata aktiebolag, 21% av staten (inklusive statliga aktiebolag), övrig skogsmark ägs av Svenska kyrkan och andra allmänna och privata ägare.

Tabell från Skogsstyrelsen statistikdatabas⁴:

1. Areal produktiv skogsmark, 1000 hektar efter Region, Ägarklass och År

	2017
00 Riket	
Staten	1 750
Statsägda aktiebolag	3 117
Övriga allmänna ägare	337
Privatägda aktiebolag	5 608
Enskilda ägare	11 323
Övriga privata ägare	1 444
Okänd	1

2.1.2 Produktion av barrträdsplanter

Barrträdsplantorna som produceras kommer huvudsakligen från plantagefrö från svenska fröplantager.⁵ Det statligt ägda skogsbolaget Sveaskog och de flesta privatägda skogsbolagen har egna plantskolor, liksom skogsägarföreningen Södra. Det finns även fristående privata skogsplantskolor och företag som marknadsför planter som är legodlade i andra länder inom EU.

Det producerades 373 miljoner barrträdsplanter 2017. Av dessa är 53% granplanter och 45% tallplanter (inklusive contortatall). Hälften (53 procent) av dessa barrträdsplanter är obehandlade vid leverans.⁵

Plantorna produceras antingen som så kallade täckrotsplanter, barrotsplanter eller pluggplanter (hybridplanter). Täckrotsplanter är den vanligaste typen och praktiskt taget alla tallplanter, 70% gran och 40% av de övriga barrträden produceras som täckrotsplanter. Totalt sett är andelen barrotsplanter ca 18% och täckrotsplanter 82%. Pluggplantorna är den minst förekommande typen.⁵

Plantorna, även de som produceras av plantskolor knutna till större bolag eller till skogsägarföreningar, finns till allmän försäljning.

⁴http://pxweb.skogsstyrelsen.se/pxweb/sv/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas_Structurstatistik/1%20Areal%20produktiv%20skogsmark%20Agarklasser.px/table/tableViewLayout1/?rxid=8464934a-8d23-48b3-8eb3-ee72bf3e60e5

⁵ Sveriges officiella statistik. Statistiska meddelanden, Produktion av skogsplanter 2017. JO0313 SM 1801. SCB 2018.

2.1.3 Behandling av producerade plantor

Behandling av plantorna med kemiskt eller icke-kemiskt skydd mot insekter (framförallt snytbagge) görs som regel i plantskolorna. En femtedel av plantorna är behandlade med en insekticid och resterande behandlade plantor (ca 27%) har någon form av icke-kemiskt skydd (angivet som mekaniskt plantskydd).⁵

Det är en stor skillnad av användningen av plantskydd mellan tall och gran. Av tallplantor är 12% insekticidbehandlade, 73% obehandlade och resterande 15% har ett icke-kemiskt skydd. För gran är motsvarande siffror 27% insekticidbehandlade, 34% obehandlade och 38% behandlade med ett icke-kemiskt skydd.

När det gäller gruppen övriga barrträd (1,3 % av barrträdsplantorna) insekticidbehandlas 43% och endast 9% har ett icke-kemiskt skydd. Till gruppen övriga barrträd hör till exempel lärk och ädelgran.

Icke-kemiska skydd används framförallt på täckrotsplantor. Barrotsplantorna är svårare att behandla med icke-kemiska skydd. De är äldre och därmed större och inte lika känsliga för angrepp av snytbagge som den mindre täckrotsplantan.

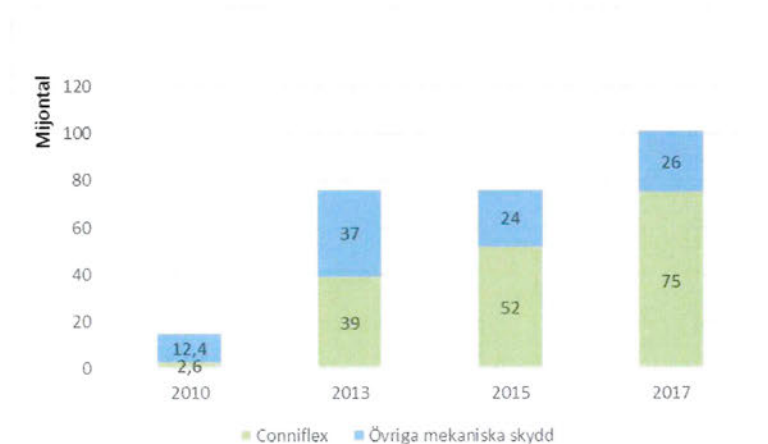
2.1.4 Beläggningsskydd

De icke-kemiska skydden som finns i dagsläget beskrivs i rapporten från Greensway². De icke-kemiska skydden delas upp i två typer, barriärskydd och beläggningsskydd. Barriärskyddet innebär en krage eller hylsa som hindrar insekterna att komma i kontakt med plantan. Den andra typen av skydd är beläggningsskydd som appliceras på plantans nedre del. Beläggningsskyddet hindrar insekterna från att gnaga på plantan vilket är det som orsakar skador på plantorna. Exempel på beläggningsskydd är Conniflex, Cambiguard, Hylonox, Hylosafe och olika typer av vaxbeläggningar.

2.1.5 Användning av beläggningsskydd

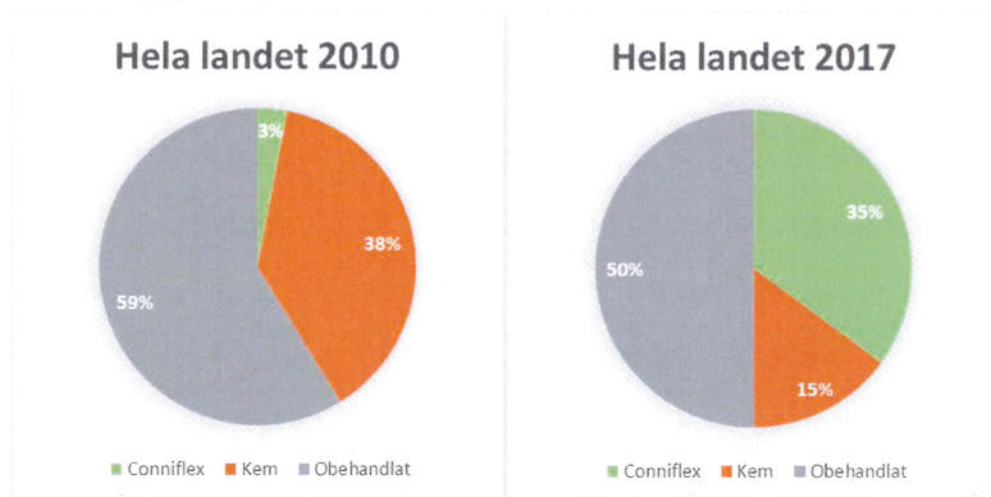
Den stora skogsplantsproducenten Svenska Skogsplantor har visat att trenden för antalet plantor som behandlats med deras skydd Conniflex ökar kraftigt för varje år (se figur 1 och 2 nedan).⁶

Figur 1. Conniflexbehandling och övriga mekaniska skyddsbehandlingar (hela Sverige; presentationsmaterial från Svenska Skogsplantor).⁶

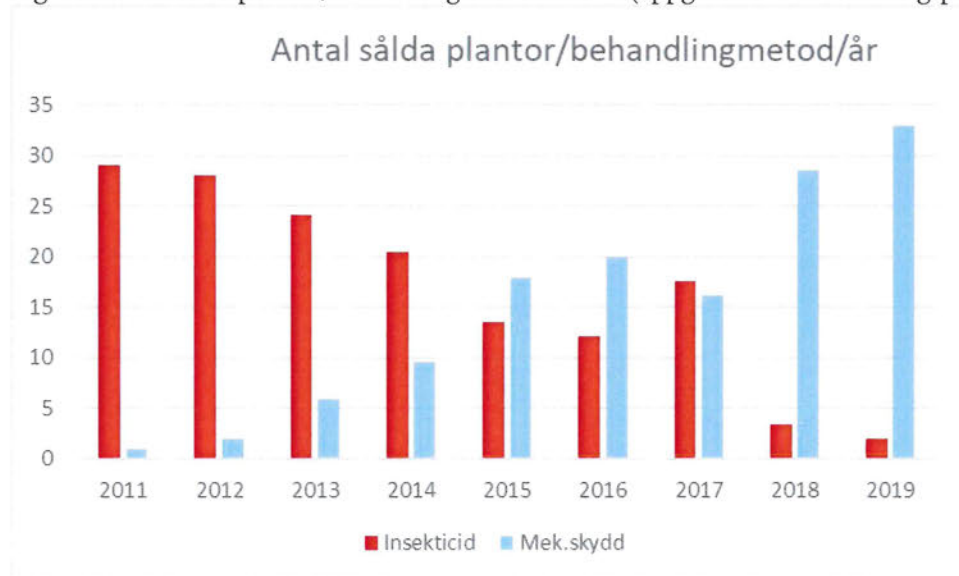
⁶ Diariedokument B18-00320-34; Presentation från Svenska Skogsplantor.

Figur 2. Svenska Skogsplantor – Täckrot, Behandlingstyp (presentationsmaterial från Svenska Skogsplantor).⁶

För Södra Skogsplantor ses samma trend⁷ (figur 3).

Figur 3. Antal sålda plantor/behandlingsmetod och år (uppgifter från Södra Skogsplantor)⁷

Enligt uppgifter från certifieringsorganet FSC (Forest Stewardship Council) används icke-kemiska skydd på ca 74% av de behandlade plantorna hos FSC-certifierade markägare. Knappt 50% av Sveriges produktiva skogsmark är certifierad. Enligt FSCs prognos kommer de FSC-certifierade markägarna helt ha slutat använda kemiskt behandlade plantor till 2021.⁸

⁷ Diariedokument B18-00320-36; Uppgifter om behandlade plantor och trender från Södra Skogsplantor.

⁸ Diariedokument B18-00320-41; Presentation från FSC.

2.1.6 Slutsats

Som framgår av ovan har alla skogsägare tillgång till plantor med icke-kemiskt skydd. Av de behandlade plantorna är ca 60% behandlade med ett icke-kemiskt skydd.⁵

Eftersom majoriteten av behandlade plantor i dagsläget behandlas med ett icke-kemiskt skydd och att dessa plantor finns att tillgå för större delen av Sveriges skogsägare gör Kemikalieinspektionen bedömningen att det är fråga om en allmän användning.

2.2 Undantagsfall

Det finns odlings- och skötselåtgärder (markberedning, val av planttyp, hyggesvila mm) som används och som kan vara effektiva enskilt eller i kombination för att minska risken för skador från snytbaggarna, enbart dessa åtgärder bedömer Kemikalieinspektionen inte vara tillräcklig grund för anse att detta är ett undantagsfall.

Eftersom det i det här fallet finns icke-kemiska bekämpningsmetoder i allmänt bruk för samma användningsområde som för den produkt som prövas kan detta betraktas som ett undantagsfall.

2.3 Kemikalieinspektionens bedömning om art. 50.2 är uppfylld

Utifrån dessa uppgifter gör Kemikalieinspektionen bedömningen att de icke-kemiska metoderna kan betraktas vara i allmän användning i Sverige. Det kan också anses vara ett sådant undantagsfall som avses i artikel 50.2 eftersom det vanligtvis inte finns en icke-kemisk bekämpningsmetod i allmänt bruk för samma användningsområde som för den produkt som prövas.

Därmed kan en jämförande bedömning enligt kraven som framgår av artikel 50.1 genomföras.

3 Jämförande bedömning (art. 50.1)

I artikel 50.1 anges kriterier som ska vara uppfyllda för att en substitution ska vara möjlig.

3.1 Väsentligt säkrare (art. 50.1 a)

För de användningsområden som specificeras i ansökan ska det finnas en icke-kemisk bekämpningsmetod eller förebyggande metod som är väsentligt säkrare för människors och djurs hälsa eller för miljön.

3.1.1 Imprid Skog (kemisk bekämpningsmetod)

Det verksamma ämnet i Imprid Skog, acetamiprid, har visat på vissa neurologiska effekter och på grund av bland annat de effekterna har referensvärdet på EU-nivå sänkts sedan det tidigare godkännandet. Den europeiska myndigheten för livsmedel, EFSA, har för acetamiprid föreslagit en klassificering som misstänkt

cancerframkallande.⁹ Ändring av klassificering görs av kemikaliemyndigheten ECHA och de har ännu inte tagit upp frågan om förändring av ämnets klassificering till bedömning. Av det förnyade godkännandet av acetamiprid ska medlemsstaterna särskilt ta hänsyn till risker för användare och för resthalter i föda samt för akvatiska organismer, bin, fåglar och däggdjur.¹⁰

Imprid Skog ska vara märkt med faroangivelserna H302 (Skadligt vid förtäring) och H410 (Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter).

Imprid Skog appliceras dels på plantskolan med en sluten appliceringsmetod där överskottet av behandlingsvätskan tas om hand eller recirkuleras. Imprid Skog kan även användas åren efter utplantering genom sprutning på plantorna.

För att användningen av Imprid Skog ska vara acceptabel för människors och djurs hälsa och för miljön behövs riskhanteringsåtgärder. Riskhanteringsåtgärderna innebär att skyddshandskar och skyddskläder ska användas vid kontakt med behandlade plantor och att det behövs avdriftsreducerande utrustning som reducerar vindavdrift med 70% vid efterbehandling med Imprid Skog.

Riskbedömningen av produkten har visat att den tänkta användningen klarar kraven i gällande lagstiftning med ovan nämnda riskhanteringsåtgärder.

3.1.2 Beläggningsskydd (icke-kemisk bekämpningsmetod)

De vanligaste beläggningsskydden består av vattenbaserat lim och sand respektive en vattenbaserad latexblandning. Sand har inga kända hälso- eller miljörisker, medan lim och latexblandningar ofta innehåller någon typ av konserveringsmedel. Vissa konserveringsmedel har allergiframkallande egenskaper. Det är inte allmänt känt att denna typ av produkter har några andra hälso- eller miljörisker.

Beläggningsskydden appliceras endast i en kontrollerad miljö med en automatiserad teknik och därmed är risken för kontakt minimerad vid behandling av plantorna. Vid plantering av behandlade plantor har beläggningsskyddet torkat och därmed minskar risken för upptag genom huden, dessutom använder plantörerna oftast handskar för att skydda sig mot obehag från barren på plantan.

3.1.3 Slutsats

Kemikalieinspektionen gör bedömningen att de icke-kemiska bekämpningsmetoderna är väsentligt säkrare för hälsa och miljö.

3.2 Ekonomiska eller praktiska nackdelar (art 50.1 b)

Vid en jämförande bedömning får inte ersättning med icke-kemiska bekämpningsmetoder eller andra förebyggande metoder medföra några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar jämfört med kemiska bekämpningsmetoder.

⁹ Peer review of the pesticide risk assessment of the active substance acetamiprid (EFSA Journal 2016;14(11):4610).

¹⁰ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/113 av den 24 januari 2018 om förnyelse av godkännandet av det verksamma ämnet acetamiprid i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, och om ändring av bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2011

3.2.1 Ekonomiska nackdelar

Av den genomgång som gjordes 2016 av Greensway² framgår att priset per planta är något högre för de olika icke-kemiska alternativen, se tabell nedan.

Tabell 2. Medianpris för olika planttyper och behandlingar utifrån Södras och Svenska skogsplantors prislista (från Greensway-rapporten²).

Planttyp	Storlek planta	Medianpris per planta		
		Obehandlad	Insekticid	Beläggningsskydd
Täckrot	Stor	3,2	3,85	4,45
	Medel	2,02	2,38	2,81
	Liten	1,66	1,96	2,39
Barrot	Stor	3,06	3,71	4,16
	Medel	2,95	3,6	4,05
	Liten	2,62	3,32	3,41
Hybrid	Stor	3,77	4,42	4,74
	Medel	3,66	4,29	4,49
	Liten	3,36	4,06	4,145

Prisskillnaden har minskat om man jämför priset på en stor täckrotsplanta (Greensway-rapporten² och prislista från Södra skogsägarna¹¹; Plantprislista 2019) se Tabell 3.

Tabell 3. Prisskillnad 2016 och 2019 för stor täckrotsplanta.

Pris/planta	Stor täckrot, behandlingsmetod					
	Obehandlad	Kemiskt skydd	Differens mot obehandlad	Icke-kemiskt skydd	Differens mot obehandlad	Differens icke-kem/kem
Greensway-rapporten 2016						
medianpris/planta	3,2	3,85	20%	4,45	39%	16%
Södra 2019						
pris/planta	3,5	4,1	17%	4,6	31%	12%

Tabell 4 visar en modellerad beräkning av kostnader, intäkter och totalt markvärde med obehandlade respektive olika behandlingstyper. Markvärdet per hektar för arealer där plantorna behandlats med kemiska medel är högre än de där plantorna behandlats med icke-kemiska medel.²

Tabell 5 visar ett annat sätt att beräkna kostnaden, där kostnaden för förnygring av skog med olika behandlingsmetoder jämförs i de norra respektive södra delarna av landet.⁶

Tabell 6 visar en kostnadsjämförelse för en skyddseffekt på 2 år med kemiskt respektive icke-kemiskt skydd. För att få en tvåårig skyddseffekt med kemiska medel krävs ombehandling till skillnad från beläggningsskydd.⁶

¹¹ <https://www.sodra.com/sv/skog/skogliga-tjanster/fornygring/plantor/>

Tabell 4. Ekonomiska konsekvenser av olika val av plantor och skötsel, modellerade med Heureka (från Greensway-rapporten²).

	Ingen behandling	Kemisk behandling	Beläggnings- skydd	Obehandlad, extra stor barrotsplanta. Ingen markberedning	Obehandlad täcktrot tall, 4 års hyggesvila
Pris/planta	2,4	2,76	3,19	3,93	2,4
Plantöverlevnad	50%	95%	95%	95%	95%
Pris/planta som överlevt	4,8	2,91	3,36	4,14	2,53
Planteringsbehov för att klara minsta tillåtna antal plantor	4340 st	2284 st	2284 st	2284 st	2284 st
Arbetskostnad/planterad planta	2 kr	2 kr	2 kr	3 kr	2 kr
Kostnad plantering/planta	4,4	4,76	5,19	6,93	4,4
Kostnad plantering/ha	19 096 kr	10 872 kr	12 848 kr	15 830 kr	10 051 kr
Omloppstid	90 år	85 år	85 år	85 år	90 år
Intäkter netto	84 908 kr	83 983 kr	83 593 kr	80 036 kr	85 284 kr
Markvärde/ha	-1 234 kr	8 796 kr	7 597 kr	3 948 kr	8 772 kr

Tabell 5. Kostnadsberäkning för föryngring per hektar (Presentationsmaterial från Svenska Skogsplantor).⁶

Kostnad för föryngring per hektar	Södra Sverige täcktrot		Norra Sverige täcktrot	
	Kemisk behandling	Conniflex	Kemisk behandling	Conniflex
Markberedning	3200	3200	2500	2500
Plantor	10925	12125	3726	4050
Plantering	4625	4625	2340	2340
Summa	18750	19950	8566	8890
Differens		6,40%		3,80%
Avverkningslikvid netto	150000	150000	60000	60000
Totalt netto	131250	130050	51434	51110
Differens		0,90%		0,60%

Tabell 6. Kostnadsjämförelse kemisk respektive icke-kemisk skyddseffekt över 2 år (Presentationsmaterial från Svenska Skogsplantor).⁶

Kemikaliebehandling med 2 års skyddseffekt		Conniflexbehandling med 2 års skyddseffekt	
Liten täckrot		Liten täckrot	
Behandling i plantskola	0,25 kr	Behandling i plantskola	0,50 kr
Efterbehandling i fält	0,90 kr	Efterbehandling i fält	0 kr
Total kostnad	1,15 kr	Total kostnad	0,50 kr (-0,35 kr)
Medelstor täckrot		Medelstor täckrot	
Behandling i plantskola	0,36 kr	Behandling i plantskola	0,83 kr
Efterbehandling i fält	0,90 kr	Efterbehandling i fält	0 kr
Total kostnad	1,26 kr	Total kostnad	0,83 kr (-0,43 kr)
Stor täckrot		Stor täckrot	
Behandling i plantskola	0,48 kr	Behandling i plantskola	1,05 kr
Efterbehandling i fält	0,90 kr	Efterbehandling i fält	0 kr
Total kostnad	1,38 kr	Total kostnad	1,05 kr (-0,33 kr)

3.2.1.1 Slutsats ekonomiska nackdelar

Kostnaden för markberedning och plantering är likvärdig för de kemiskt respektive icke-kemiskt behandlade plantorna, medan inköpspriset för de icke-kemiska alternativen är något högre.^{2,6,11} Eftersom skillnaderna i pris per planta minskar torde även skillnaden i markvärdet minska.

Tar man hänsyn till att en efterbehandling görs med kemiska medel året efter utplantering blir kostnaden likvärdig eller till och med något lägre för plantor behandlade med beläggningsskydd.⁶

3.2.2 Praktiska nackdelar

3.2.2.1 Effektivitet

Kemikalieinspektionen har varit i kontakt med Göran Nordlander¹² vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) som informerade om att ett stort antal tester för att jämföra effekten av kemiska respektive icke-kemiska skydd gjorts under en lång tid. Resultatet av dessa tester visar att beläggningsskydden är minst lika effektiva som de kemiska skydden. Sammantaget kan ingen statistisk signifikant skillnad ses mellan kemiska skydd och beläggningsskydd.¹²

Beläggningsskydden kan anses räcka under två säsonger medan insekticider endast räcker en säsong. Risken för angrepp minskar över tid och andra året är har plantorna etablerat sig så att de i allmänhet klarar sig väl mot angrepp av snytbagge.¹²

Vissa planttyper, såsom barrotsplantor, lämpar sig sämre för storskalig behandling i plantskolan med beläggningsskydd.¹²

¹² Göran Nordlander, professor i entomologi, Institutionen för ekologi, SLU; B18-00320-40; B18-0320-37

Barrotsplantor är i regel 3-4 år vid utplantering till skillnad från täckrotsplantorna som är 1-1,5 år. Plantor som är äldre och större har mindre risk för att bli ringbarkade och dö av snytbaggeangrepp.¹³ Därför klarar sig ofta barrotsplantor bättre.

De kemiska skydden har också effekt mot bastborrar. Bastborrar är oregelbundet förekommande men skadorna har tenderat att öka på senare år. Kemisk behandling görs dock inte specifikt mot bastborrar.¹²

De kemiska skydden är i dagsläget inte avsedda som skydd mot bastborreangrepp utan endast mot snytbaggeangrepp.

3.2.2.2 Ombehandling

Eftersom kemisk behandling inte räcker mer än en säsong kan en ombehandling i vissa fall anses behövas. Men ombehandling är dyr och generellt sett inte kostnadseffektiv eftersom den sällan är behovsanpassad, dvs. ombehandling utförs i praktiken till största delen i förnygringar där åtgärden inte är motiverad.¹² I vissa extrema fall skulle även en ombehandling behövas för plantor som har ett beläggningsskydd. Tekniken för detta är ännu inte helt utvecklad.

3.2.2.3 Tillgänglighet

Möjligen skulle mindre plantproducenter få svårt att klara en omställning till icke-kemiska skydd på alltför kort tid.

Mindre plantproducenter kan sakna möjlighet att investera i de stora behandlingsanläggningar som krävs för t.ex. beläggningsskyddet Conniflex. Men det finns andra beläggningsskydd som kräver mindre investeringar, såsom Woodcoat och Hylonox, där appliceringen görs på enklare sätt.¹²

Vissa ovanligare planttyper skulle kunna bli svårare att få tag på om endast icke-kemiska skydd finns men inget tyder på att det inte skulle vara möjligt att behandla täckrotsplantor av andra barrträd som ingår i gruppen övriga barrträd (exempelvis lärk och ädelgran).

3.2.2.4 Slutsats praktiska nackdelar

Effektiviteten hos kemiska respektive icke-kemiska skydd är likvärdig.

För mindre plantproducenter finns alternativ till de dyrare beläggningsskydden.

Mindre vanliga barrträd såsom lärk och ädelgran kan behandlas med samma metoder som ”vanlig” gran och tall.

3.2.3 Sammanfattande slutsats av ekonomiska och praktiska nackdelar

Genom en omfattande satsning från skogsbranschen har en snabb utveckling skett de senaste åren. De icke-kemiska skydden är numera vanligare än behandling med kemiska växtskyddsmedel.

¹³ Skogsskötselserien – Skador på skog, del 1 (<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/mer-om-skog/skogsskotselserien/skador-pa-skog---del-1---slutversion---8-maj-2017.pdf>)

I de södra delarna av landet, där de största problemen med snytbaggeangrepp finns, behandlas redan nu flertalet plantor med icke-kemiska skydd enligt de största plantproducenterna.^{6,7}

Om praktiska och ekonomiska nackdelar med de icke-kemiska skydden varit betydande skulle det inte funnits någon marknad för dessa skydd.

Kemikalieinspektionen gör bedömningen att det inte finns några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar med de icke-kemiska metoderna.

3.3 Begränsning av resistens (art 50.1 c)

De verksamma ämnenas kemiska olikhet i förekommande fall måste vara tillräckligt stor eller metoder och praxis inom odling och förebyggandet av skadedjur och ogräs vara tillräckliga för att förekomsten av resistens hos målorganismerna ska begränsas till ett minimum.

Resistensutveckling gäller bara för kemiska ämnen. Därmed är art. 50.1 c inte relevant för denna jämförande bedömning.

3.4 Konsekvenser för mindre användningsområden (art 50.1 d)

Konsekvenserna av produktgodkännande för mindre användningsområden ska beaktas.

Det finns inga mindre användningsområden kopplade till Imprid Skog. Därmed är art. 50.1 d inte relevant för denna jämförande bedömning.

4 Kemikalieinspektionens sammantagna bedömning

Sammantaget gör Kemikalieinspektionen bedömningen att kraven för substitution i artikel 50 är uppfyllda.

- Kemikalieinspektionen gör bedömningen att de icke-kemiska metoderna kan betraktas vara i allmän användning i Sverige. Det rör sig om ett undantagsfall eftersom det vanligtvis inte finns en icke-kemisk bekämpningsmetod i allmänt bruk för samma användningsområde.
- Kemikalieinspektionen gör bedömningen att de icke-kemiska metoderna är väsentligt säkrare för hälsa och miljö.
- Kemikalieinspektionen gör bedömningen att det inte finns några betydande ekonomiska eller praktiska nackdelar med de icke-kemiska metoderna.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.